

تجربه اروپایی درآمدزایی از گردشگران عرب

پژوهش جدیدی که سازمان جهانی گردشگری (UNWTO) و کمیسیون سفر اروپا (UTC) انجام داده‌اند نشان می‌دهد گردشگری خروجی در ۶ کشور عربی عضو شورای همکاری خلیج فارس در سال‌های اخیر رشد چشمگیری داشته و این منطقه به یکی از مهم‌ترین خاستگاه‌های گردشگران ورودی به بسیاری از کشورهای جهان و خصوصاً اروپا تبدیل شده است.

این گزارش چنین اظهار می‌کند که تنها در سال ۲۰۱۷ مجموع میزان هزینه‌کرد گردشگران خروجی از ۶ کشور کویت، قطر، بحرین، امارات متحده عربی، عربستان سعودی و عمان بیش از ۶۰ میلیارد دلار بوده است که نشان از ۵۰ درصد رشد نسبت به سال ۲۰۱۰ دارد. همچنین پژوهش مشترک این دو نهاد نشان می‌دهد گردشگران عرب کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در سال‌های اخیر نقش برجسته‌ای در تثبیت اروپا به‌عنوان توریستی‌ترین منطقه جهان داشته‌اند که این امر طی سال‌های اخیر از رهگذر ایجاد زیرساخت‌های تسهیل‌کننده سفر میان شبه‌جزیره عربستان و اروپا همچون «توسعه راه‌های حمل و نقل هوایی»، «طراحی تورهای تخصصی به زبان عربی و مطابق سلیقه سفر گردشگران عرب» و «برخورداري بیشتر کشورهای اروپایی از یک ویزا و واحد پولی مشترک» حاصل شده است.

اما با وجود امکان بالای درآمدزایی از این گردشگران، منطقه خاورمیانه و خصوصاً ایران در جذب شهروندان این ۶ کشور چندان موفق نبوده است. مطابق آخرین آمار منتشر شده از جانب سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری درخصوص صنعت گردشگری کشور، در سال ۹۶ ایران موفق به جذب تنها کمی بیشتر از ۲۵۰ هزار گردشگر از این حوزه شده است که این رقم کمتر از ۵ درصد از کل گردشگران ورودی به ایران را تشکیل می‌دهد. این درحالی است که کارشناسان همواره بر ظرفیت‌های موجود در ایران برای جذب گردشگران عرب خصوصاً در حوزه‌های مذهبی و درمانی و بر محور گردشگری حلال تاکید داشته‌اند که در صورت تحقق و ایجاد تسهیلات سفر با توجه به تجربه اروپا، عواید اقتصادی و درآمد ارزی قابل توجهی برای صنعت گردشگری خواهد داشت.

جایگاه گردشگران عرب در اقتصاد گردشگری

چنان‌که اشاره شد، نتایج پژوهش مشترک سازمان جهانی گردشگری و کمیسیون سفر اتحادیه اروپا نشان می‌دهد در سال ۲۰۱۷ گردشگران عرب ۶ کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس بیش از ۶۰ میلیارد دلار درآمد برای کشورهای مقصد سفر خود داشته‌اند. اگر این رقم با میزان هزینه‌کرد گردشگران دیگر کشورهای جهان مقایسه شود، پس از اتباع کشورهای چین، ایالات متحده آمریکا، آلمان و بریتانیا که به‌ترتیب در سفرهای خود به دیگر کشورهای جهان ۲۵۷/۷، ۱۳۵/۰، ۸۹/۱ و ۷۱/۴ میلیارد دلار خرج کرده‌اند، گردشگران این حوزه در رتبه پنجم جهان و بالاتر از گردشگران فرانسوی، استرالیایی، کانادایی، روس، کره‌ای و ایتالیایی قرار می‌گیرند. این درحالی است که در ابتدای دهه اخیر میلادی، مجموع هزینه‌های انجام شده توسط این گردشگران سالانه حدود ۴۰ میلیارد دلار بوده است.

با توجه به میزان کنونی کل هزینه‌کرد گردشگران کشورهای کویت، قطر، بحرین، امارات متحده عربی، عربستان سعودی و عمان در سفرهای خارجی خود، چنین برآورد می‌شود که به‌طور میانگین هر گردشگر عرب که شهروند یکی از این ۶ کشور است بیش از ۶/۵ برابر متوسط جهانی گردشگران جهان در سفرهای خود به یک کشور خارجی هزینه می‌کنند. بنابراین

می‌توان کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس را یکی از مهم‌ترین مبادی برتر گردشگری جهان دانست که کشورها برای توفیق در حوزه گردشگری خود باید توجه ویژه‌ای به بازاریابی از این منطقه نشان دهند. گزارش UNWTO و UTC که با عنوان «بازار گردشگری خروجی شورای همکاری خلیج فارس» منتشر شده تصریح می‌کند منطقه اروپا که در صدر توریستی‌ترین مناطق جهان قرار دارد بیش از سایر مناطق در جذب گردشگران عرب موفق بوده و از طریق هزینه‌کرد آنان موفق شده رشد و ثبات را در صنعت گردشگری کشورهای خود نهادینه کند.

یکی از کلیدی‌ترین عوامل مورد اشاره در این پژوهش، نقش توسعه راه‌های حمل‌ونقل هوایی میان کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس و اروپا در استقبال چشمگیر گردشگران عرب برای سفر به کشورهای اروپایی طی یک دهه اخیر است و به‌نظر می‌رسد تسهیل سفر از این رهگذر، نقش مهمی در این شکوفایی ایفا کرده است. این گزارش که به‌منظور درک مشخصات و کیفیت‌های سفر شهروندان کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، شناسایی استراتژی‌های موثر در بازاریابی و جذب آنان و همچنین ارائه یک چشم‌انداز کلی از بازار گردشگران شورای همکاری خلیج فارس تدوین شده، خاطرنشان می‌کند که به‌لحاظ سنی، بیشتر مسافرانی که از این منطقه به اروپا سفر می‌کنند جوان هستند و مسافرت خود را غالباً به‌صورت خانوادگی انجام می‌دهند. این افراد جزو طبقه پردرآمد کشورهای خود محسوب می‌شوند و در سفرهای خود بیش از هر چیز به‌دنبال خدمات اقامتی و خوراکی باکیفیت و لوکس هستند و بیشترین مراجعه را به فروشگاه‌های خرده‌فروشی به‌منظور خرید انجام می‌دهند.

این گردشگران، اروپا را از این رو بهترین مقصد سفر می‌دانند که از جاذبه‌های توریستی و منظره‌های دیدنی پرتعدادی برخوردار است، امنیت و زیرساخت‌های سفر توسعه‌یافته‌ای دارد و علاوه بر داشتن یک ویزای مشترک میان چند کشور آن، در بیشتر آنها از یک واحد پولی مشترک (یورو) استفاده می‌شود؛ امری که این امکان را فراهم می‌سازد که طی یک سفر راحت‌تر بتوانند از چند کشور بازدید کنند. همچنین بنگاه‌های ارائه‌دهنده تور به گردشگران عرب این نکته را مدنظر دارند که طی سفر، به مشتریان خود تجربه‌های جذابی همچون بازدید از نمایشگاه‌های مد و فروشگاه‌های اجناس لوکس ارائه دهند و مهم‌تر از هرچیز، راهنمایان مجربی که به زبان عربی تسلط دارند گردشگران را همراهی کنند.

این پژوهش چنین جمع‌بندی می‌کند که کشورهای اروپایی برای حفظ این روند و جذب بیشتر گردشگران عرب از کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس باید به برندسازی از محصولات گردشگری خود ادامه دهند و در تعریف تورهای گردشگری این نکته را در نظر داشته باشند که گردشگران عرب علاقه شدیدی به آنچه که اروپای واحد خوانده می‌شود دارند و به‌واسطه تقویت این مفهوم در صنعت گردشگری کشورهای اروپایی، در آنان این احساس ایجاد می‌شود که طی یک سفر شانس بازدید از کشورهای بیشتر و قرار گرفتن در معرض تجربه‌های سفری متنوع‌تری خواهند داشت. در گزارش مشترک سازمان جهانی گردشگری و کمیسیون سفر اروپا به اظهارات زوراب پولولیکاشویلی، دبیرکل UNWTO نیز اشاره شده که تصریح کرده است: «کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس یک بازار گردشگری با رشد سریع تشکیل داده‌اند که نقش قابل توجهی در رشد گردشگری در دیگر کشورهای جهان و خصوصاً اروپا با تنوع بخشیدن به جامعه تقاضاکننده و توسعه زیرساخت‌های سفر در کشورهای مقصد سفر دارند».

گردشگران عرب در ایران

در مقابل توفیق اروپا در جذب گردشگر از کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، ایران و دیگر کشورهای خاورمیانه در جذب این گردشگران چندان کامیاب نبوده است. مطابق آخرین آمار موجود از صنعت گردشگری کشور که مربوط به سال ۱۳۹۶ است، از کشورهای بحرین، کویت، امارات متحده عربی، عمان، قطر و عربستان سعودی به ترتیب ۸۸ هزار و ۱۲ نفر، ۷۸ هزار و ۱۴۰ نفر، ۴۳ هزار و ۶۳ نفر، ۲۰ هزار و ۹۴۳ نفر، ۱۲ هزار و ۸۷۷ نفر و ۱۲ هزار و ۵۲۹ نفر در این سال به ایران سفر کردند؛ یعنی در مجموع حدود ۲۵۵ هزار نفر که کمتر از ۵ درصد از کل گردشگران ورودی به کشور را تشکیل می‌دهد. این رقم درخصوص ترکیه که موفق‌ترین کشور منطقه به لحاظ گردشگری محسوب می‌شود نیز چندان امیدبخش نیست و این کشور با پذیرش حدود یک میلیون و ۱۰۰ هزار گردشگر از مجموع این ۶ کشور در سال ۲۰۱۷، تنها حدود ۳ درصد از جامعه گردشگران ورودی خود را از این منطقه تامین کرده است.

ایران و دیگر کشورهای منطقه در یک حوزه تمدنی با ۶ کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس قرار دارند و از جاذبه‌های زیارتی و فرهنگی متنوعی برای اتباع این کشور برخوردار هستند. شاید اتخاذ سیاست ویزای مشترک با توجه به تجربه موفق اروپا بتواند اثر قابل توجهی بر جذب بیشتر گردشگران و لخرج این حوزه داشته باشد. به علاوه، ایران در حوزه گردشگری سلامت نیز ظرفیت لازم برای جذب گردشگر از کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس و خصوصاً کشورهای عمان و قطر را دارد که لازمه بهره‌گیری از این فرصت و با توجه به تجارب موفق جهانی، توجه به سلیقه این گردشگران، توسعه زیرساخت‌ها و تسهیل هرچه بیشتر سفر اتباع این کشورها به ایران است.

منبع: نوید شکراللهی - خبرگزاری دنیای اقتصاد